

Az Európai Parlament szerepe az uniós intézményrendszerben

Vida Krisztina

Az európai integrációt alapító szerződések kezdetben nem szántak komolyabb szerepet az Európai Parlament elődjének, a tagállamok nemzeti parlamenti képviselőiből álló Közgyűlésnek. Legfőbb feladata eleinte a politikai vitafórum szerepének betöltése volt. Az 1970-es évtizedben azután a Közgyűlés fontos jogköröket kapott a közös költségvetés elfogadása terén, de az Európai Bizottság és a Miniszterek Tanácsa között lezajló döntéshozatali folyamatokban továbbra is csak az ún. konzultációs jogkört élvezte, amelynek értelmében a testület véleményét ki kellett kérni, de a tanácsot semmi nem kötelezte e vélemények foganatosítására.

A tagállamok döntése értelmében 1979-ben került sor az Európai Parlament tagjainak első közvetlen választására, ami igen jelentős állomás az integráción belüli demokratikus deficit leküzdésében, és lehetőséget nyújtott és nyújt arra, hogy az uniós döntéshozatal közelebb kerüljön a választópolgárokhoz. Az első választást ennek megfelelően nagy érdeklődés és magas részvételi arány kísérte, ekkor ugyanis (az

utólagos görög választást is beleértve) a választásra jogosultak 67,2%-a szavazott a leendő EP-képviselőkre. Ez a lelkesedés azonban az ötévente sorra kerülő választásokon fokozatosan csökkent: 1984-ben (az utólagos spanyol és portugál választásokat is beleértve) 64,7%-os, 1989-ben 63,8%-os, 1994-ben (az utólagos osztrák, finn, svéd választásokat is beleértve) 55,1%-os, 1999-ben pedig már csupán 49,9%-os volt a részvétel.

E csökkenő részvétellel fordított arányban, az elmúlt két évtized során az Európai Parlament hatáskörei jelentősen nőttek. Az *Egységes európai okmány*nak, de különösen a maastrichti szerződésnek, majd az azt módosító amszterdami és nizzai szerződéseknek köszönhetően az Európai Parlament konzultatív testületből fokozatosan társjogalkotói testületté vált. Az ún. együttdöntési eljárás keretében az EP a Miniszterek Tanácsával egyenjogú partnerként dönt olyan fontos területeken, mint a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása, az esélyegyenlőség, a fogyasztóvédelem, a környezetvédelem, a kutatás-

fejlesztés vagy éppen az uniós intézmények átláthatóságának elősegítése. Emellett az EP-nek továbbra is kulcsszerepe van az Európai Bizottság beiktatásában és ellenőrzésében, a költségvetés elfogadásában, illetve a nemzetközi szerződések, társulások, csatlakozások jóváhagyásában, sőt kezdeményezési jogkört is élvez (felkérheti a bizottságot új javaslatok előterjesztésére). Az EP politikai jogosultságai ugyanakkor még korlátozottak olyan érzékeny kérdésekben, mint a közös kül- és biztonságpolitika, s csupán gyenge konzultációs szerepe van egy sor fontos területen (pl. adózás, mezőgazdaság, versenypolitika, bűnüldözési együttműködés).

Választópolgárként az Európai Parlamentre tehát úgy kell tekintenünk, mint olyan intézményre, amelyik meghatározó szerepet játszik a bennünket is érintő uniós döntések meghozatalában, és amelynek hatáskörei az elmúlt időszakban dinamikusán nőttek – sőt, ez a hatáskörbővülés az elfogadás előtt álló *Európai alkotmányos szerződésben* is tetten érhető (az alkotmányos szerződés magát az együttdöntési eljárást sokatmondóan át is nevezi rendes törvényhozó eljárásá).

Immár a magyar választópolgárokon is múlik, hogy az EU egyetlen közvetlenül megválasztott testületének legitimitását növeljük azzal, hogy minél többen járulunk a szavazóurnához. A 732 tagú EP-ben helyet foglaló 24 magyar képviselő majd a megfelelő európai parlamenti politikai frakcióba fog betagozódni, illetve szaktu-

dása alapján dolgozik majd a különböző bizottságokban. Nem szabad ugyanakkor szem előtt téveszteniük, hogy az Európai Parlamentben nincs kormánypárt és ellenzék, sőt, valójában a legkülönbözőbb politikai csoportosulások összefogása kell ahhoz, hogy az EP egységes álláspontot tudjon képviselni a bizottsággal és a tanáccsal szemben. Ezért minden EU-állampolgár számára a legfontosabb elvárás a mindenkori EP-képviselőkkel szemben, hogy legyenek képesek az őket megbízó választópolgárok érdekeinek és az európai érdekek összehangolására, valamint a frakciókon is átívelő hatékony kooperációra.

(2004. június 1.)

* * * * *

**Eddig megjelent számaink megtekinthetők
és letölthetők a www.vki.hu weboldalról**